

VÁSÁRHELYI NAPLÓ.

TÁRSADALMI NAPILAP.

Megjelenik — ünnep és vasárnap utáni napot kivéve — minden reggel.

Előfizetési árak:
Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. Negyedévre 1 frt 50 kr. Egy óra 60 kr. — Vidékre postán: Egész évre 10 frt. — Egyes szám ára 2 kr.

Felelős szerkesztő:
Dr. FEJÉR KÁLMÁN.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
L é v a i F. sétatéri könyvnyomdájában.
Hirdetéseket és nyilttéri közleményeket a kiadóhivatal mérsékelt árjegyzék szerint számít.

Olvasóinkhoz!

Öt hónapja, hogy e lapok felelős szerkesztését, mint bizalmi tisztet átvettem.

E lépésre mindamellett, hogy a hirlapírás nem foglalkozásom, nem volt nehéz elhatározni magamat, mert ugy hittem és hiszem, hogy viszonyainknál fogva szükségünk van napilapra s mert meggyőződtem, hogy önzetlenül és érdektelenül munkálkodó, függetlenül és elfogulatlanul gondolkozó munkatársak fognak segíteni azon munkában, mely a haladás érdekében történik.

Hogy mit végeztünk, azt az elfogulatlan olvasó közönség ítélje meg; de önérettel mondhatjuk, hogy munkánkat becsületes törekvéssel, igazságérzettel és részrehajlatlansággal iparkodtunk végezni.

A törvényhozók törvényeket nem tudnak alkotni, melyekben kifogásolni valókat nem találna a nem törvényhozó is, a mi véleményeink annál inkább képezhették bírálókat tárgyát. De semmihez sem foghat az ember, hol a jó szándékú munkának valami haszna, vagy tanulsága ne maradjon.

Az emberek gondolkozása s érdeke sokféle s tudjuk, hogy nem mondhattunk mindig olyat, mely mindenkinek találkoznék gondolkozásával s érdekével, de amit mondtunk, azt jóhiszeműséggel és legjobb meggyőződésünk sugallatával mondtuk el.

Bírálataink talán szigorúak voltak, de rosszakaratúak soha; az érdemeiket elismerni kötelességünk is volt.

A személyeskedést mindig kerüljük s ha mindenkör csak elvek felett tett kritikáink miatt olykor-olykor belekeveredtünk a harcba,

mint megtámadottak, azt csupán a védelem érdekében tettük. Sajnáljuk, hogy erre is szükség volt.

Nem zárkóztunk el az ellöntés vélemények közlésétől sem lapunkban, mert mi a vélemény-szabadság elvének vagyunk követői és az igazságnak adtunk igazat. Nem azt tekintettük, hogy ki mondja, hanem mit mond. A tudás határai mindenkor végtelenek, a kimondott szó értelmét akaratunk szerint is magyarázhatjuk, de semmiről sem mondhatunk annyit, hogy ahhoz még szó ne férhetne, s hálátlan és inkorrekt szerepet végez az, ki bizonyítékok hiányában az ellenfél személyének kisebbitésével akar hatást elérni.

Nem tömjénezünk senkinek. Pártján voltunk a föld munkásainak jogos törekvéseikben. A nagyokkal szemben kimondtuk az igaz szót s viszont figyelmeztettük a föld munkásait tévedéseikre és elismertük a nagyok érdemeit.

Magánok miatt lépek vissza e lapok felelős szerkesztésétől.

Sajnálattal teszem, mert e lapok révén barátokat és jóakarókat szereztem. Szereztem ugyan ellenfeleket is, de úgy hiszem nem ellenségeket. Én legalább nem tekintem ellenségnek azt, a ki velem egy véleményen nincsen.

Magam részéről leginkább orvosi hivatásomból folyó irányban kívántam szolgálni e lapot. Elismerem és sajnálom, hogy keveset tehettem, de első sorban a cselekvés kötelessége vezetett.

A mit tettem, önzetlenül és jószándékkal tettem s annak tudatával a személyemet illető kritikákat bátran viselem el.

Előfizetőinknek köszönetet mondok lapunk támogatásáért, melylyel városunk érdekében munkálkodni segítettek!

Az Eg áraszsza áldását városunkra és lakosaira!

Hm-Vásárhely, 1899. márcz. 4.

Dr. Fejér Kálmán.

Nemzeti ünnep nálunk.

Márczius 15.

Örömmünnepet ült az ország, a nemzet. Örömmünnepet ült e város.

Örök, soha ki nem alvó lelkesedés lobogott fel nálunk is ezerek szívében, emlékére annak a napnak, mely szabad polgárokká tette e város népét.

Ünnepelt e város is. Ünnepelte a szabad gondolat, az egyéni szabadság, az emberi méltóság diadal ünnepét.

Ez az ünnep édes testvérekké tett bennünket, feledve gyűlölséget és vádat, panaszt és kint egyaránt s elvitte az emberek sokaságát az isten házába hálát adandó a mindenek urának, hogy adott nekik hazát, a házában szabadságot.

Nemzetünk ujonná születésének évfordulóját megünnepelni kötelessége mindenkinek e hazában s kétszeres kötelessége e város népének, kinek leginkább kell éreznie, hogy mit nyert ennek a napnak a révén.

Immáron nemzeti ünneppé lett ez a nap.

Nemzeti ünneppé avatta a hon-szeretet, mely egy félszázad óta újítja meg annak a diéső napnak a magyar nemzet lelkéből kitörülhetetlen emlékét.

Ujuljon is meg mindég, mert a szabad eszmékre ma is szüksége van

és mindég szüksége lesz a magyar hazának.

Halás érzettel gondoltunk azon dicső ősökre, kik a nemesség szűk körében születve, lemondtak kiváltságokról s a szabadságot önként megosztották az elnyomott jobbágyok millióival.

Hogy ezt a napot pártkülönség nélkül ünnepelte meg a város, az bizonyítéka annak, hogy a multak emléke szent előttünk s hogy azok az eszmék, melyek ötvenegy évvel ezelőtt márczius 15-én diadalukat ülték, ma is élnek még a szívekben.

Jó volt megemlékezni e napon a multról, hogy annak gyászából és dicsőségéből tanulságot és honszerelmet merítsünk a jelenre és jövőre!

Az ünneplő város.

Tegnap volt 51-ik évfordulója 1848. márczius 15-ének.

A fényes nap ragyogó sugara már a kora reggeli órákban ezüst kékben szórta melegét az ünneplő városra, melynek utcáin ünnepi öltözetben emberek hullámzottak az isten háza felé egyenként és tömegesen.

Olvasó köreink és egyesületeink díszes zászlók alatt vonultak fel zenekísérettel a Kossuth-térre s onnét a templomokba.

A házak tetején valóságos zászló

erdőt lobogtatott a megenyhült márcziusi szellő s az emberek százai siettek ünnepelni márczius 15-ét, a magyar szabadság hajnalának emlék napját.

Délelőtt 10 óra után már együtt voltak a székház előtti tágas téren az egyesületek s megkezdődött az ünnepély a szabad ég alatt.

A templomokban.

A Kossuth-téren gyülekezett a lelkes közönség. Megható, ünnepies actus volt, midőn a negyvennyolczas honvédek, a különféle egyletek és körök saját zászlaik alatt gyülekeztek. Elindult a menet. Elöl a honvédek.

Elmentek a róm. kath. templomba, a hol Bernátsky Ferencz plébános tartott hálaadó isteniszteletet segédlet mellett. Simon József kántor meg az ünnepi misét a „Hymnus“-sal kezdte meg. A mise alatt pedig egy márczius 15-iki alkalmi éneket adott elő. A mise végeztével a „Szózat“ éneklése közben vonult ki a közönség a templomból, hogy a Kossuth-térre felvonulva, a szabad ég alatt röjje le háláját a márcziusi hősöknek.

Ezt megelőzőleg az ev. ref. új templomba volt hálaadó isteni tisztelet, a hol Szeremley Sámuel lelkész tartott az ünnep méltóságához illő remek, lendületes beszédet.

A Kossuth-téren.

A zászlóerdők alatt ezekre menő tömeg hullámzott fel a templomokból a Kossuth-térre.

A székház erkélye elé épített emel-

vényt valósággal átgyűrűzte az ünneplő közönség. Nők, férfiak vegyest.

A székház erkélyét, tavaszi toalettekben, ibolya csokrokkal mellükön nagyobbára hölgyek foglalták el.

1/2 11 órakor vonultak fel az emelvényre a dalárda, az olvasókörök küldöttei, élükön dr. Endrey Gyula orsz. képviselővel.

A gyönyörű ünnepélyt Kovács József a függetlenségi párt elnöke nyitotta meg rövid beszéddel s utána a hőmező-vásárhelyi dalárda adta elő a Hymnuszt.

Majd dr. Endrey Gyula fekete díszmagyarban lépett a közönség elé s az óriási tömeg perezekig éljenezte a képviselőt.

— Azért jöttünk ide — kezdte dr. Endrey gondolatgazdag, gyújtó beszédét — hogy a honszerem lángjától, érzésétől dagadó lelkünk szabadon szárnyalhasson isten szabad ege alatt, ép úgy mint ötvenegyszendővel ezelőtt. Oh hősi idők, oh Hérószok! Hogy idézzem vissza káprázatos fényben ragyogó képetek, hogy adózunk drága emléketeknek, most, ez ünnepélyes pillanatban, midőn szívünk, agyunk egy eszme uralja s midőn kitörő lelkesedéssel kiáltjuk: légy üdvözölve fényes márcziusi nap!

A jogtalan nép csak jármot húzott, szabadsága nem volt s csak a szolgaságot ismerte. Elvesztve hitét, reménységét, türt szenvedett, midőn egyszerre felkelt a szabadság napja, felderült az ég a sötét út után és felkelt a — nép, mely eddig csak lánczát csörömpöltette. Egy volt a riadó, az ébredő nemzetek jelszava: szabadság, egyenlőség, testvériség! E hármas jelben indult világot hódítani a szabadság istene.

Tavaszi álom.

Irta: Vértesi Arnold.

Két bohó gyerek jut eszembe.

A fiu nem volt több tizenhét évesnél, a leány tizenhat sem volt.

Az uzsonnához ribizkét szedni küldte őket Jetti néni a kertbe. Azaz, hogy csak Málicsikát, de nem bánja, ha Jenő is segít, előbb készen lesznek.

Ebben ugyan csalódott a jó Jetti néni, de édes istenkém, hisz az egész élet csupa csalódásból áll. Málicsika nem gondolta, hogy ez a Jenő olyan ügyetlen.

— Ugyan hát siessen már, hisz még semmit sem szedett s azt is megeszi, amit én szedtem.

Pajkosan kezére ver a fiunak:

— Siccz! Ne nyuljon a kosaramba!

De az isten tudja mi lelta ma azt a Jenőt.

Az az erős, bódító illat szállt-e a fejébe, melylyel a virágzó jácmin bokrok megtöltik az egész levegőt?

Vagy már annak úgy kell lenni, hogy még az ilyen csendes, okos fiunak is eljön a bolond órája, amikor szeles lesz és rendetlenkedik s mindun'alan elkapja a Málicsika kezét, hogy az se végezhesse szaporán a ribizkeszedést.

— No már elég lesz, (nem a ribizke, hanem a rendetlenkedés), fenyegetőzött a leány.

De nem sok foganatja lett. A jácminvirág illata mintha még mámorítóbbá vált volna.

Tarka lepkék kergetőztek körülök, aranyos szárnyu, zümmögő bogárkak repdestek, mintha azok is mind a bolondját járnák.

A fiu szeme a Málicsika két hamvas, bársonyos bőru karjára tapadt.

A rövid ujju ruha csak könyökig ért, szabadon engedve a két gömbölyded karocskát.

A leányka pironkodva dugta volna el, ha tudta volna hová.

— Mit nézi úgy a karomat? Talán piszkos?

Oh, te ártatlan kis bohó, erre a te furcsa kérdésre már csakugyan el kellett magát nevetni a fiunak.

Akkor a leány is nevetésre fakadt, ámbár tulajdonképp nem tudta, hogy miért.

És úgy kaczagott az a két bolondos gyerek.

Egyszerre csak a fiu, isten tudja honnan vette azt a bátorságot, oda nyomta

ajkait a leány meztelen karjára s egy csókot czuppantott rá.

A Málicsika arca lángba borult s a szeme haragosan villámlott.

A fiu megijedt attól, a mit cselekedett s könyörgésre fogta a dolgot:

— Haragszik, Málicsika?

A leány nem felelt.

Fölvette a kosárcáját s menni akart. De azt is csak a jó isten tudja hogyan történt, hogy mégsem ment el.

Sőt még a kezét is átengedte s nem vonta vissza, mikor a fiu bocsánatkérieren megfogta.

A napsugarak mintha nevetve kándikáltak volna át a fák lombjai közt.

A levegő olyan tükrös fényvel rezgett s az égen ezüstös apró bárányfelhők uszkáltak.

Minden oly mosolygó, minden oly nyájas volt.

Egy sárga rigó a cseresznyefa tetején ugrált.

És a virágok illatoztak, a jácmin is, a rózsa is, a viola is.

Afféle elhagyott régi nagy kert volt ez a tisztartóéké, félig virágos, félig veteményes, hajdan urasági díszkert, kanyargó utakkal, melyeknek egrészét be-

Az 1848-ik év a forradalmak éve volt. Kormányok buktak, trónok recsegtek, királyok vesztették koronájukat s hol a gyenge zsarnok szembe szállott a szabadság varázsígéivel, ott a tomboló népdüh nem ismert határt és korlátot s kiméletlenül eltörült mindent: trónt, királyt és koronát! Folyt a vér, ömlött a könnypatak egész Európában, csak itt vívtuk ki vér nélkül szabadságunkat, itt Magyarországon, az 1848-ik év márczius 15-én.

Ma ötvenegy éve, hogy Pest utcáin felhangzott a riadó, ma ötvenegy éve, hogy felhangzott a szabadság lángszavu költője ajakán a Talpra magyar, — ma ötvenegy éve mutatta meg egy rajongó, hazafiás, ifjú gárda: hogy csak sást nem zenek a sasok és nem szül gyáva nyulat Nubia párducz! Mily nagy volt akkor a közörm? Mily csapongó a lelkesedés, mily óriási a tetterő, azt a mai kor gyermekei érteni is alig tudják! Ha olvasunk a történelem lapjairól hősi tényeinket, ma is arcunkba szökik a vér és hevesebben dobog szívünk. A lélek szabad, a gondolat kimenekült börtönéből, hogy átrepüljön a szabad hazán, szabad légen, hogy hirdesse világszerte az eszme diadalát!

Majd méltatván a márcziusi napok jelentőségét, a következőkép folytatja:

— Hogy Hódmező-Vásárhelyen is mily óriási hatást keltettek a márcziusi vívmányok, megmondják azon polgártársaink, kik akkor éltek, akkor itt voltak. Hogy ünnepelt akkor ez a város? Kitérő lelkesedéssel fogadta a nép a szabadság első fecskéjét és megesküdött, hogy ha kell, vérrel adja hazájáért. Egy félszázad óta ünnepeljük már márczius 15-ét s ha bizonyos köröknek nem tetszik is ez az

nötte a fű s elborították a sűrű bozóttá vált bokrok.

A kerítés kőfala omladozott s tarka gyíkok futkostak a ledölt mohos köveken.

A gazdatisztek nagy zöldséges táblákat hasítottak ki az elhagyott kertből a sárgarépanak, a salátának, a kalarábénak. Őket nem háborgatták költői álmok.

De a fiatal leány, mintha itt a virágillattal csodás régi mesék bűbáját szívná be, lankadtan hajtja le fejét, szive ellágyul s keze remeg az ifjú kezében.

Nem beszéltek, semmit sem mondtak, csak úgy álltak ott, kéz a kézben, lesütyött szemekkel. Hevesen dobogott a kis leány szive s valami szorongó félelem fogta el.

Istenem, mi lesz ebből?

— Édes, édes, — susogta a fiu.

S karja átölelte a leány derekát, gyöngéden, bátortalanul.

Ennyi volt az egész, több semmi sem.

A sárgarigó vígan füttyentett a cseresznyefán.

Fecskék hasították a levegőt s röptükben elkapták a zümmögő aranyos bogárkákát.

Már hallatszott a Jetti néni hangja:

— Mit csinálnak olyan sokáig azok a gyerekek? Jöttök-e már? (Vége köv.)

ünnepe s vannak is, a kik egy másik nappal akarják elhomályosítani márczius 15-e nagyságát, azért ünnepe lesz a mai mindig a nép szívében, mert tudja azt a magyar és tudni fogja mindig, mit ünnepe ezen a napon. Adjunk hálát és dicsőséget a magyarok istenének, hogy lélekemelő ünnepként adta nekünk márczius 15-ét. Hála és dicsőség mindazoknak, kik diadalra segítettek a márcziusi eszméket, kik felszabadították a zsellérek és jobbágyok millióit. Hála és dicsőség mindazoknak, kik a rendi alkotmány helyén feléptették a modern Magyarországot. Dicsőség a magyarok Mózesének: Kossuth Lajosnak, aki elvezette nemzetét a szabadság ígéret földjére, hogy azután ő messze idegenben mártyr halált haljon. Hála és dicsőség azoknak, kik a megpróbáltatás napjaiban a hazát védelmezték és dicsőséget szereztek a magyar névnek, hála a dicső honvédeknek! És tegyük végül egy fogadást, azt, mit őseink, elődeink tettek 51 évvel ezelőtt:

Esküszünk, esküszünk,

Hogy rabok többé nem leszünk!

Éljen a haza, éljen a szabadság!

Kitörő éljen vihar és lelkesedés kísérette a lelkes, tartalmas beszédet, miután a dalárda adta elő a „Talpra magyar“-t.

Varga Dénes unitárius lelkész szavalt el ezután a Nemzeti dalt s a gyöngyöri ünnepélyt a dalárda Szózata zárta be.

Az emelvény körül ott voltak a 48-as honvédek, kiknek szeméből gyöngyözött a könny, midőn dr. Endrey megemlékezett a honvédek hősiességéről, a honvéd dicsőségről.

Az ünnepség 1/2 12 órakor ért véget és az óriási tömeg példás rendben és csendben oszlott szét.

Napi hírek.

— **Egy indítvány.** Garzó Imre és Fári Antal biz. tagok egy indítványt nyújtottak be a törvényhatósághoz, hogy a birtok változásnál az átíratási krajezások beszedésével a fogyasztási és italdó tiszttség bizassék meg. Az indítványba fel van hozva az is, hogy a fogyasztási adóhivatal felügyeletével az adóügyi tanácsnok bizassék meg.

— **A patkóskuti ártézi kut.** Megemlékeztünk arról, hogy a törvényhatósági közgyűlés a patkóskuti ártézi kut költségeire 1000 frtot szavazott meg. P. Molnár István kutbizottsági elnök a tanácshoz tegnapi napon intézett kérvényében a meg-szavazott összeg kiutalványozását kéri.

A „Sas“ újraépítése.

Ezen czim alatt tegnapi számunkban egy hirt közöltünk, a melyre vonatkozólag Kubina András v. mérnök úrtól a következő levelet vettük.

Tekintetes Szerkesztő ur!

A „Sas újra építése“ czim alatt be-

cses lapja márczius 15-iki számában kritikára vett magának alkalmat valaki a mérnöki hivatalnál szemben.

Méltányosságában bizva, kérem a tek. szerkesztő urat, legyen szives becses lapjában következő megjegyzéseinknek egész terjedelmökben helyet adni.

1. Az alügyész észrevételei a gazdasági és szépművészeti bizottság megállapodására vonatkoznak, melyekkel ellentétes értelmű pályázati hirdetményt megfogalmazni a mérnöki hivatal hatáskörén kívül esett volna.

2. Hogy az építkezési költség a 100 ezer forintot meg nem haladhatja, benne van a bizottság jegyzőkönyvében és így benne lesz a pályázati feltételekben is. A hirdetmény magában mindent nem foglalhat, mert akkor nagyon drága lenne.

3. Hogy az első nyertes legyen feljogosítva, vagy kötelezve a kiviteli tervek elkészítésére, az legtöbbször helytelen intézkedés még akkor is, ha az esetleg Szentesen bevált. Merne-e ilyenbe bele menni csak például a mi kaszinónk is az ő aradi műépítészével szemben?

4. A bizottság tárgyalásán a mérnöki hivatal részéről 1200, 900 és 750 korona volt ajánlva díjakul. Összesen tehát 2850 korona; Szentesen 160 ezer forintos épületre összesen 3000 korona. Nincsen ebben arány?

5. Abban, hogy csak abszolút jó tervek legyenek díjazva, teljesen egyezünk. Hogy nem látta a pályázati hirdetményben ezen mondatot: „A czélnek csak teljesen megfelelő tervek jutalmaztatnak? Vagy talán szükséges lett volna még oda írni: ha alkalmas terv nem lesz, a díjak nem adandók ki,“ mért, mert ez a szentesi hirdetményben így van?

6. Hogy a pincze lehetőleg megtartandó és a díszterem színháznak is alkalmas legyen, a bizottság jegyzőkönyvében benne van és így a pályázati feltételekből sem fog elmaradhatni.

Nagyon kérem tekintetes szerkesztő urat, hogy máskor ilyen kritikára ne engedje használni a közügy czéljait nemesen szolgáló becses lapját.

Hm-Vásárhely, 1899. márczius 15.

Alázatos szolgálója:

Kubina András,
városi mérnök.

Helyet adtunk e felszólalásnak, mert szeretjük, ha valaki a maga álláspontját védeni és esetleg annak helyességét is bizonyítani tudja. Mi a tegnapi hírünkben semmiféle rosszakarat által vezérelve nem voltunk. Kubina mérnök ur e felszólalása után is találunk alapot és jogosságot a mi hírünknek, mert hát mégis van eltérés a mérnök ur által előadottak és az alügyész ur észrevételei között. Hogy az észrevételek a gazdasági és szépművészeti bizottság megállapodásaira vonatkoznak, az a dolgon semmit nem változtat, mert ezekbe is van befolyása a mérnöki hivatalnak. Bővebben ez alkalommal nem akarunk foglalkozni e kérdéssel. A közönség tájé-

